

HISTORIOGRAFSKA KRONIKA

Od srpnja do prosinca 2002. godine

- U Sarajevu i Mostaru je svečano obilježena tijekom rujna raznim manifestacijama 100. godišnjica osnutka Hrvatskog kulturnog društva "Napredak". U Sarajevu je održan tom prigodom znanstveni skup, koji je okupio više od četrdeset sudionika (6.-7. rujna 2002.). Većina izlagača pokušala je povijesno ocijeniti djelovanje društva od osnutka do zabrane 1949., a neki su govorili o njegovoj suvremenoj ulozi (nakon obnove 1990.). Prilozi su obuhvatili ključna zbivanja i prikazali raznovrsnost djelatnosti "Napretka", iako je istaknuto da nedostaje istraživanje djelatnosti "Napretkovih" zadruga te nekih vodećih osoba. U radu skupa sudjelovala su četiri istraživača Hrvatskog instituta za povijest: Zlatko Matijević s temom "Uloga Napretka u obilježavanju tisućljetnice hrvatskog kraljevstva (1925.)", Zdravko Dizdar "Uloga Glavne podružnice HKD Napredak - Zagreb u stvaranju mreže i radu Napretkovih organizacija na području Hrvatske (1921.-1949.)", Jure Krišto "Političke promjene i mijene povijesnih interpretacija u Napretkovim kalendarima 1941.-1948." i Suzana Leček "HKD Napredak i Seljačka sloga u borbi za pismenost". Svi će prilozi biti objavljeni u zborniku skupa.
- Muzej grada Zagreba i Muzej grada Rijeke postavili su u Muzeju grada Zagreba izložbu *Riječka luka: povijest, izgradnja, promet*. Izložba je otvorena 19. rujna 2002.
- Na znanstvenom skupu *140 godina željeznice u Zagrebu (1862.-2002.)*, organiziranom u povodu 140. obljetnice otvaranja pruge Zidani Most-Zagreb-Sisak, predstavljena su najnovija istraživanja iz gospodarske povijesti prometnog razvoja. Skup je održan 1. listopada u profesorskoj čitaonici Hrvatskog državnog arhiva. Skup su organizirali Sekcija za ekonomsku i socijalnu povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti, Hrvatske željeznice, Zavod za arhivistiku, pomoćne povijesne znanosti i filmologiju Hrvatskog državnog arhiva te Centar za ekonomsku i socijalnu povijest Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Skup je bio popraćen i istoimenom izložbom u auli Hrvatskog državnog arhiva. Izložbu su zajednički priredili Hrvatski državni arhiv i Hrvatski željeznički muzej. U izlaganjima su sudjelovali prometni stručnjaci, ali i povjesničari te geografi. Izlagali su: Mira Kolar, Mirela Slukan Altić, Helena Bunjevac, Dragutin Feletar, Željko Holjevac i Hrvoje Petrić.
- U velikoj dvorani hotela Panorama promovirana je 2. listopada 2002. knjiga akademika Josipa Pečarića *Brani li Goldstein NDH? Odgovor na Holokaust u Zagrebu*. Izdavač knjige je A.G. Matoš d.d. iz Samobora. O knjizi su govorili akademik Dubravko Jelčić, Miroslav Tuđman, Ivan Biondić i glavni urednik Mile Pešorda.
- Institut društvenih znanosti Ivo Pilar i izdavačka kuća Meridijani upriličili su predstavljanje knjige *Gospić u Vojnoj krajini (1689.-1712.-1881.)* autora Željka Holjevca. Predstavljanje je održano 10. listopada 2002., a o knjizi su govorili Dragutin Pavličević, Drago Roksandić, Dragutin Feletar i autor knjige. Uz spomenuti Institut, suizdavači knjige su Zavod za hrvatsku povi-

jest Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Matica hrvatska Gospić.

- Hrvatski institut za povijest i Institut za povijest Mađarske akademije znanosti organizirali su od 15. do 18. listopada 2002. međudržavni znanstveni skup *Hrvatsko-mađarski odnosi 1102.-1918.* Prva dva dana skupa održana su u Zagrebu, a nastavak skupa odvijao se u Biogradu n.m. i Zadru. O tijeku skupa objavit ćemo veći prikaz u slijedećem broju *Časopisa za suvremenu povijest*.
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica i Hrvatsko kulturno društvo Napredak-podružnica u Zagrebu priredili su izložbu *100 godina Hrvatskog kulturnog društva Napredak.* Tom su prigodom o izložbi i o netom izašnoj knjizi *Pregled Napretkovih hrvatskih narodnih kalendara 1907.-2002.* govorili Zdravko Dizdar, Jure Krišto i autor knjige Franjo Marić.
- Školska knjiga je 23. listopada predstavila knjigu akademika Dubravka Jelčića *Hrvatski književni romantizam.* O knjizi su govorili recenzent knjige Vinco Brešić, autor i predstavnik izdavača.
- U Hrvatskom institutu za povijest predstavljena je 28. listopada knjiga Tomislava Đurića i Dragutina Feletara *Stari gradovi, dvorci i crkve Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema.* O knjizi su govorili Milan Kruhek, Hrvoje Petrić, autori i predstavnik nakladnika. Izdavač knjige je izdavačka kuća Meridijani.
- Državni arhiv u Splitu (DAS) obilježio je 29. listopada pedesetu obljetnicu svog djelovanja. Program je otvorila ravnateljica DAS-a Nataša Bajić-Žarko, uz prikazivanje kratkog filma o razvoju ove ustanove. Tom su prigodom izlagali: o razvoju arhivske struke Josip Kolanović, o značenju Vatikanskog arhiva za hrvatsku povijest Tomislav Mrkonjić, o restauraciji i konzervaciji papira Leandro Gottscher i Tanja Mušnjak, o konzervatorskim radovima, zaštiti umjetnina i arheoloških nalaza Joško Belamarić te o zaštiti filmske građe Mato Kukuljica. Na kraju programa prikazani su najstariji filmski zapisi o Splitu, nastali između 1911. i 1940. godine.
- Matica hrvatska predstavila je 7. studenoga *Izvještaj o kontroli zakonitosti rada Matice hrvatska.* Riječ o izvješću službe sigurnosti, koja je provela istragu u toj nacionalnoj instituciji nakon Hrvatskoga proljeća. O tom dokumentu govorili su na promociji predsjednik *Matice hrvatske* Igor Zidić, Jozo Ivičević, Zvonimir Komarica i Marko Veselica.
- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, u suradnji s gradskim poglavarstvima u Senju i Zagrebu, organizirala je 7. i 8. studenoga u povodu 350. obljetnice rođenja Pavla Vitezovića znanstveni skup u čast tome književniku, povjesničaru, jezikoslovcu, tiskaru i nakladniku. Na skupu su održana slijedeća izlaganja: Mirko Valentić, Hrvatska u vrijeme Pavla Vitezovića; Vladimir Vratović, Vitezovićevo latinsko pjesništvo; Dubravko Jelčić, P. Vitezović između povijesti i sna; Ivo Frangeš, Hrvatska književnost u simboličkom rasponu od Vitezovićeve Croatia rediviva do Galovićeve dramske trilogije Mors regni; Pavao Pavličić, Genetički identitet Odiljenja i Senjčice; Josip Vončina, Ozaljski krug i Pavao Vitezović; Pavao Knezović, Plorantis Croatiae saecula duo; Zrinka Blažević, Ideološka koncepcija u djelima postkarlovačkog ciklusa P. Vitezovića; Josip Bratulić, P. Vitezović i Ljudevit Gaj - slič-

nosti i različitosti o povijesnim granicama Hrvatske; Boris Nikšić, Vitezovićeva Vita beati Ladislai regis Hungariae; Sandor Bene, Acta executionis pacis; Mijo Korade, Značenje Kronike P. Vitezovića u hrvatskoj historiografiji; Alojz Jembrih, Vitezovićeva verzija Vramčeve kritike; Enver Ljubović, Heraldiki opus P. Vitezovića; Darko Novaković, Vitezovićevo ljubavno pjesništvo na latinskom; Gorana Stepanić, Vitezovićeve anagrame; Neven Jovanović, Vitezovićeve pjesničke poslanice; Alemko Gluhak, O jeziku Vitezovićeve Priricsnika; Zrinka Meštrović i Nada Vajs; Rječnik P. Vitezovića; Volker Bockholt, Rječnik Bazilija Fabera kao predložak Vitezovićeve Lexiconu; Ivan Kosić, Ostavština P. Vitezovića u NSK; Petar Strčić, Rukopisna ostavština u Arhivu HAZU i Milan Moguš, Gajeva grafijska reforma prema Vitezovićevoj.

- U Osijeku je od 8. do 10. studenog 2002. u organizaciji Njemačke narodno-sne zajednice - Volksdeutsche Gemeinschaft (VDG) održan Deseti znanstveni skup *Nijemci i Austrijanci u hrvatskom kulturnom krugu*. Kao što se već uobičajilo, rad skupa bio je podijeljen u četiri sekcije: 1. Osobe, obitelji; 2. Likovna umjetnost, književnost, jezik, novine; 3. Gospodarstvo, demografija, politika; 4. Žrtve, manjinska prava. U radu skupa sudjelovalo je jedanaest djelatnika Hrvatskog instituta za povijest i njegove podružnice iz Slavenskog Broda. Po prvi su puta na skupu bili i povjesničari iz Pule i Pazina, pa se tematski krug istraživanja povijesti njemačke skupine na hrvatskim područjima proširio i na Istru. Radovi skupa bit će objavljeni u zborniku.
- Muzej hrvatskih arheoloških spomenika iz Splita predstavio je 12. studenoga knjigu Igora Fiskovića *Reljef kralja Petra Krešimira IV.* Knjiga je predstavljena u Hrvatskom institutu za povijest, a o njoj su govorili ravnatelj Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu Ante Milošević, pročelnik Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture u Splitu Joško Belamarić, dekan Filozofskog fakulteta u Zagrebu Neven Budak, prof. dr. Miljenko Jurković i autor.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja R. Hrvatske i nakladničko poduzeće "Barbat" predstavili su 13. studenoga knjigu Roberta Delorta i Françoisa Waltera *Povijest europskog okoliša*. O knjizi su govorili ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja Božo Kovačević, njegov pomoćnik Roko Andričević, urednik knjige Drago Roksandić i ravnatelj "Barbata" Vladimir Štokalo.
- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti - Razred za društvene znanosti organizirao je 20. studenoga javni sastanak u povodu obilježavanja 1150. obljetnice Trpimirove darovnice. Tom su prigodom održana dva izlaganja. Akademik Lujo Margetić je predavao o temi Krsni list hrvatske države (Trpimirova darovnica) i međunarodni položaj hrvatske države narodnih vladara, a akademik Franjo Šanjek o Crkvi u Hrvata za narodnih vladara.
- U zagrebačkom Novinarskom domu predstavljena je 20. studenoga knjiga Davida S. Paintera *Hladni rat. Povijest međunarodnih odnosa*. O tom su djelu govorili Damir Grubiša iz Instituta za međunarodne odnose i Tvrtko Jakovina s Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Nakladni zavod Globus i Izdavačka kuća Adamić predstavili su 21. studenoga knjigu Florence Hartmann *Milošević: dijagonala ludaka*. Autorica je sada

glasnogovornica Tužiteljstva Međunarodnog kaznenog suda za ratne zločine na području bivše Jugoslavije, a tijekom 1990-ih bila je beogradska dopisnica pariškog dnevnika *Le Monde*. Knjiga je predstavljena u Hrvatskom institutu za povijest, a o njoj su govorili poznata srbijanska povjesničarka dr. Latinka Perović i akademik Davorin Rudolf.

- U Varaždinu je 21. i 22. studenoga održan međunarodni znanstveni skup *Stvaralački potencijali u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja sjeverozapadne Hrvatske*. Organizator skupa je bila Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti odnosno njen Zavod za znanstveni rad Varaždin. Referate s povijesnim temama izložili su Mira Kolar, Mladen Tomorad, Andrej Hozjan i Hrvoje Petrić.
- Institut društvenih znanosti Ivo Pilar svečano je proslavio 26. studenoga svoju 11. obljetnicu. Tom su prigodom predstavljani novi brojevi časopisa *Društvena istraživanja* te nova izdanja Instituta. Izdvajamo knjigu Hrvoja Kačića *Serving my Country - Croatia Ređiviva*, zbornik *Prostor iza: kako modernizacija mijenja hrvatsko selo* (ur. Maja Štambuk, Ivan Rogić i Anka Mišetić) i drugi svezak godišnjaka *Pilar - Prinosi za proučavanje života i djela dra Ive Pilara* (ur. Srećko Lipovčan i Zlatko Matijević).
- Na izornoj skupštini Povijesnog društva Koprivnica, održanoj u utorak 26. studenoga u prostorijama Knjižnice i čitaonice "Fran Galović" u Koprivnici izabrano je novo vodstvo. Izvješća o radu predstavili su predsjednica Ružica Špoljar, a detaljna izvješća objavit će se u novom broju glasila *Scientia Podraviana*, koje uređuje Mirko Lukavski. U ime *Društva za hrvatsku povijesnicu* govorio je Željko Holjevac. On je pohvalio rad Povijesnog društva Koprivnica, istaknuvši da je ono trenutno najaktivnije povijesno društvo u Republici Hrvatskoj. Kao predstavnik Grada Koprivnice nazočnima se obratio inicijator i jedan od osnivača Povijesnog društva Koprivnica (osnovanog 1984.) Dragutin Feletar. Predsjednica je predstavila iscrpan program rada za 2003. posebno istaknuvši međunarodni znanstveni skup *Ekohistorija Podravskog višegrančja od 15. do 20. stoljeća*, ali i druge planirane aktivnosti, kao što su predavanja i stručni izleti. Ujedno je jednoglasno izabrano novo vodstvo Povijesnog društva. Predsjednica je Ružica Špoljar, dopredsjednik Krešimir Švarc, tajnik Sado Terzić, a članovi izvršnog odbora: Dijana Sabolović-Krajinna, Irena Ač, Mirko Lukavski, Lidija Vranar, Emil Čokonaj i Hrvoje Petrić. Nakon izborne skupštine Povijesnog društva Koprivnica održano je predavanje održano je predavanje monografije *Novi Zrin (1661.-1664.) - Zrinska utvrda na Muri* autora Hrvoja Petrića, Dragutina Feletara i Petra Feletara te knjige *Stari gradovi, dvorci i crkve Slavonije, Baranje i Zapadnog Srijema* Tomislava Đurića i Dragutina Feletara. O knjigama su govorili autori Tomislav Đurić, Hrvoje Petrić i Dragutin Feletar te Željko Holjevac.
- U školskoj knjizi predstavljena je 27. studenoga knjiga Igora Uranića *Stari Egipt: povijest, književnost i umjetnost drevnih Egipćana*. O knjizi su tom prigodom govorili recenzenti Petar Selem i Ante Rendić Miočević te urednik Zoran Velagić.
- Središnjica Matice hrvatske i Ogranak Matice hrvatske Našice predstavili su 27. studenoga djeltanosti tog Ogranka i *Našički zbornik broj 7*. Predstavljajući su bili prof. Zlatko Kovač, predsjednica Ogranka Silvija Lučevnjak i predsjednik Matice hrvatske Stjepan Sučić.

- Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje predstavio je 29. studenoga u Matici hrvatskoj svoja nova izdanja, među kojima su i pretisci: Bartol Kašić, *Osnove ilirskog jezika*; Šime Starčević, *Nova ricsoslovica iliricska* i Josip Partaš, *Pravopis jezika ilirskoga*.